

Vsa
Evropa se
zdravi s konopljo,
samo mi ne

Zakaj se morajo bolniki nečloveško boriti za zdravila?

Pri uporabi konoplje v medicini nas je prehitela že vsa Evropa, vključno s sosednjo Hrvaško, pravi doc. dr. Tanja Bagar z ICANNAe, mednarodnega inštituta za kanabinoide, ki se trudi za ozaveščanje strokovne in laične javnosti o konoplji, njenih učinkovinah in potencialih. Zdravila, ki dajejo izjemne rezultate pri zdravljenju kronične bolečine, nevroloških simptomov, kot so epilepsija, Parkinsonova bolezen in demenca, kroničnih vnetjih, kot so revmatski artritis, ulcerativni kolitis ali Crohnova bolezen, so pri nas v praksi skorajda ali pa popolnoma nedostopna. Medtem jih drugod po EU bolniki brez težav dobijo na recept v številnih oblikah, uporaba pa narašča.

Tekst: TINA NIKI SNOJ

FOTO: ŠIMEN ZUPANČIČ

Kako je torej dostop do zdravil iz konoplje urejen pri nas?

V Sloveniji sta bolnikom z belim receptom na voljo dve spojini. Eno je sintetični THC, ki je že zelo dolgo na tržišču v Evropi. Imenuje se Dronobinol in je ponavadi v obliki kapljic. Ima zelo omejeno potrjene indikacije – predpišejo ga lahko ob pomanjkanju apetita in izgubi telesne teže pri aidsu ter pri slabosti in bruhanju pri kemoterapiji, pa še to le, ko vsa druga zdravila odpovejo. Potem imamo v Sloveniji na razpolago enomolekularni oziroma izoliran CBD, ki se največkrat predpiše pri epilepsiji. Zadnje leto večasih onkologi predpišejo tudi kombinacijo obeh. To so namreč magistralni pripravki in lahko v lekarni iste kapljice zmešajo v različnih razmerjih CBD in THC. Dru-

gega pri nas nimamo, medtem ko je v EU na voljo vrsta pripravkov in tudi zdravil. Bolniki lahko načeloma zahtevajo še interventni uvoz Epydioloxa, ki se uporablja kot dopolnilno zdravljenje pri trdovratni epilepsiji, predvsem pri otrocih. Pri nas sicer je v registru zdravil, nimamo pa uvoznika zanj.

Kako deluje interventni uvoz?

Zdravilo lahko teoretično bolniki oziroma največkrat starši dobijo za bizarno veliko denarja, govori- mo o okoli tisoč evrih na mesec, odvisno od države. Potem morajo vložiti zahtevek za vračilo s strani zavarovalnice. Če so med tistimi nekaj srečneži, ki jim vračilo vsaj delno odobrijo, pa se morajo za povrnitev stroškov boriti vsakega pol leta ali vsako leto znova, čeprav gre za vseživljenjsko zdravljenje. Pri vseh zdravilih iz konoplje

Zdravniki praviloma ne vedo, kakšna zdravila obstajajo, v kakšnih primerih se jih sme predpisati ter kaj sploh napisati na recept.

mora zdravnik napisati beli recept in kar obsežno obrazložitev, zakaj je zdravilo za tega bolnika potrebno. Zdravilo nato človek plača iz lastnega žepa, zatem pa mora skozi dolgo proceduro in imeti nemalo veččnosti z birokracijo, da izpelje vse tako, da dobi stroške povrnjene. S tem da mi ljudje pravijo, kako jih lovijo na vse mogoče birokratske »cake«, da zavarovalnici ne bi bilo treba izplačati denarja. Zdaj pa si predstavljajte onkološkega bolnika, ki nekako le pride do recepta, potem pa se mora v svojem stanju in pri grozljivih stranskih učinkih kemoterapije boriti še z birokratskimi mlini. To še zdravemu človeku pobere ogromno energije, kako naj to počne bolnik! Nepravilno je, da ne more po svoja zdravila normalno v lekarno z zelenim receptom, kot je to urejeno za preostala zdravila. Potem so tu izkušnje staršev, ki za istega otroka, za isto indikacijo, za isto zdravilo večasih dobijo stroške za zdravilo povrnjene, večasih ne. S tega vidika že deset let ni nobenega napredka pri ureditvi vračila stroškov bolnikom. Žal pa ne tudi z vidika, da bi se bolnik imel možnost posvetovati z zdravnikom in dobiti preverjena zdravila iz konoplje. Se pravi, urejeno ni nič, kar je za bolnika najpomembnejše.

Kaj pa je na voljo v tujini?

Zelo zanimivo zdravilo, ki se ga v Avstriji kar veliko predpisuje, predvsem za protibolečinske terapije, je Nabilone. To je sintetični derivat THC-ja, kjer zelo nizki odmerki v obliki kapsul zelo dobro učinkujejo pri bolečini, predvsem kronični in nevropatski. V celotni Evropski uniji so na razpolago CBD-svečke, ki so v EU registrirane kot medicinski pripomoček, dosegljive niso edino pri nas. Prednjači gotovo Nemčija, kjer je ljudem na voljo ogromno pripravkov iz konoplje, odkar so uredili področje konoplje za medicinsko uporabo. Tam dobiš v lekarni na recept praktično karkoli – cvet konoplje, izvleček smole, kapsule itn. Zdravniki dobijo spisek in navodila, katere sorte so primerne za določeno zdravstveno stanje – za anksioznost, bolečine, onkološka stanja, spastičnost pri multipli sklerozi itn. Na razpolago je vse mogoče iz konoplje, stroške pa v večini primerov krije zavarovalnica. V Nemčiji so odobrili več kot 80 proizvajalcev konopljinih izdelkov za uporabo v medicini, ▶

Doc. dr. Tanja Bagar: Tako nepravilno se mi zdi, da je ta izjemna rastlina, ki ima tako širok potencial pozitivnih učinkov in tako malo stranskih, pri nas tako zapostavljena!

► vendar ti s proizvodnjo ne morejo zadostiti povpraševanju, zato jih Nemčija še dodatno uvaža.

● **Koliko je teh receptov izdanih pri nas?**

Točne številke za zadnji dve leti ne vem, v poročilu za leto 2022 je NIJZ podal podatke, da je bilo z recepti izdano le 3,45 g THC in 16.646,7 g CBD za celotno Slovenijo. Zdravniki niso poučeni o zdravljenju s konopljo, z zdravniško zbornico pa se že deset let pogajamo, da bi imeli izobraževanja za zdravnike, pa je vedno odgovor najprej ja, potem pa spet ne. Zdravniki sami povedo, da končajo fakulteto, ne da bi karkoli izvedeli o medicinski rabi konoplje. Slišijo samo, da vodi v odvisnosti in da pristane-

dr. Neubauerju pa Javna agencija za zdravila noče dati soglasja za novo študijo, kjer bi preizkusili izvlečke cele rastline pri tistih, ki se niso do bro odzvali na izolirani CBD.

● **Se zgodi, da kdo sam predlaga zdravniku zdravljenje s konopljo, pa ga ta zavrne?**

Absolutno. Imeli smo ogromno primerov, ko so bolniki povedali zdravniku, da uporabljajo CBD-kapljice ali kakšne pripravke, ki si jih pač kupijo na črnem trgu, in da se po njih boljše počutijo. Večino ma zdravniki v najboljšem primeru to dobronamerno zabeležijo v kartoteko, bili pa so tudi odzivi, ki ti zlomijo srce. V Mariboru je bil en tak dramatičen. Človek je imel terminalno obliko raka in je povedal

»Človek je imel terminalno obliko raka in je povedal onkologom, da uporablja konopljo, ker so mu tako ali tako povedali, da je samo še paliativa na razpolago. Dejansko so ga prijavili kriminalistom. Ne le, da mu niso bili pripravljene pomagati na način, ki bi mu olajšal trpljenje in izboljšal kakovost življenja, še tista zadnja dva meseca življenja so mu zagrenili do konca. Ko tako zgodbo slišijo drugi bolniki, si ne upajo povedati in zaprositi za zdravilo.«

jo mladi na urgenci v paničnih napadih. Razumljivo je, da sami pri zahtevni službi ne grejo raziskovat tega kompleksnega področja, konoplja pa žal nima farmacevtskih predstavnikov, ki bi hodili okoli in informirali zdravnike ter »prodajali« njene blagodejne učinke.

● **Kakšen odnos pa imajo slovenski zdravniki do konoplje?**

Večina jih je čisto nepoučena, tisti, ki pri nas imajo nekaj znanja o tem, pa so vsi povedali, da je to zato, ker so imeli bolnike, pri katerih so videli rezultate in so potem hoteli vedeti, kaj se tu dogaja. Recimo, zakaj ima otrok s trdovratno epilepsijo po petih letih prvič dan brez napada.

● **To, da smo tudi pri nas imeli zelo uspešno študijo zdravljenja otrok z epilepsijo s CBD, ki jo je vodil otroški nevrolog prof. dr. David Neubauer, ne pomaga k prepoznavnosti zdravljenja s konopljo?**

Med starši gotovo, med zdravniki ne toliko. Ti konoplje kar nekako ne vzamejo »za svojo«. Upor je močan, mislim pa, da večinoma pride iz neznanja. Starši pa seveda poskusijo vse, da bi pomagali otroku. Še posebej, ker je v zadnjih letih ogromno študij, ki dokazujejo učinkovitost, od vsepovsod, iz Amerike, Kanade, Izraela, zdaj že Nemčije, ki je dobesedno naša sosedka. Konkretno

onkologom, da uporablja konopljo, ker so mu tako ali tako povedali, da onkološko zdravljenje ni več primerno, da je samo še paliativa na razpolago. Dejansko so ga prijavili kriminalistom. Ne le, da mu niso bili pripravljene pomagati na način, ki bi mu olajšal trpljenje in izboljšal kakovost življenja, še tista zadnja dva meseca življenja so mu zagrenili do konca. Ko tako zgodbo slišijo drugi bolniki, si ne upajo povedati in zaprositi za zdravilo.

● **V Sloveniji še zmeraj kazensko preganjamo uporabo konoplje za lastne potrebe?**

Ja, seveda. Kar se posedovanja tiče, se ni nič spremenilo. V Sloveniji si lahko preganjan zaradi ene bilke konoplje, zaradi 1 g posušenih listov, zaradi 1 ml smole. Vse to se po naši zakonodaji pojmuje kot prepovedana droga in posedovanje je kaznivo dejanje. Pred kakšnima dvema letoma je imela v Ljubljani 82 let stara gospa na svojem vrtu eno bilko CBD-konoplje. Sosedka jo je prijavila in gospo so kazensko preganjali. Tudi industrijsko konopljo lahko namreč gojiš samo na njivi, prijavljeno, z zahtevano dokumentacijo. Zanj je bil to tako grozovit pretres, da se ji je drastično poslabšalo zdravje. V praksi je vse odvisno od tega, koliko ti hoče kdo nagajati in kako razumni ali pa nerazumni

so pri tem organi pregona. Zakonodaja je napisana tako, da se da vse v zvezi s konopljo zelo grobo preganjati.

● **Verjetno pa jo ljudje vseeno v čedalje večjem številu uporabljajo za zdravljenje?**

Evropa Donna in Društvo onkoloških bolnikov sta v septembru 2021 opravila kar obsežno anketo med onkološkimi bolniki. Več kot 80 odstotkov jih uporablja konopljo, nobeden tega ne pove zdravniku in nobeden ne uporablja pripravkov, ki bi jih dobil na recept. Vsi kupujejo na črnem trgu, vsi to jemljejo na skrivaj.

● **Kakšne so njihove izkušnje?**

Večina ima dobre izkušnje, jim pomaga. Nekateri pa imajo tudi grozne stranske učinke. Tako psihične kot telesne. Na črnem trgu je veliko vprašanje, kaj boš kupil. Kakšno kakovost, kakšno vsebnost. Nihče bolnikom ne pove, kako naj odmerjajo, koliko česa vzamejo, kaj je sploh primerno zanje. Črni trg primarno forsira prodajo THC-izdelkov, kjer je lahko čuda stranskih učinkov. Treba je vedeti, da če imajo pacienti kardiovaskularna stanja, recimo aritmije ali povišan tlak, lahko to povzroči precej resne stranske učinke, saj ima THC izrazit vpliv na krvni tlak in frekvenco bitja srca. Ljudje imajo lahko grozno tesnobo ali občutek, da jim hoče srce skočiti ven, ali halucinacije, lahko imajo občutek, da se izgublajo v prostoru, lahko jim je grozno slabo, lahko spijo tri dni skupaj. To niso heci, sploh če vemo, da ti bolniki jemljejo še druga zdravila, da že v osnovi niso zdravi. Dodajanje konoplje lahko znatno spremeni, kako telo presnavlja določeno zdravilo. Vzemimo antidepresive. Ko se doda CBD, ali THC, ali kakršnakoli konoplja, se ta zdravila bistveno počasneje izločajo iz telesa, kar pomeni, da je lahko v telesu desetkrat več učinkovine in so stranski učinki teh zdravil desetkrat močnejši. Pri antiepileptičnih je lahko zdravila do 300-krat več! Zelo dobro je proučena kombinacija CBD z zdravilom Klobazam, ki je antiepileptik iz skupine benzodiazepinov, ob sočasni uporabi se koncentracija zdravila v krvi lahko poveča tudi za 500 odstotkov. To je hkrati nevarno in izjemno uporabno orodje za zmanjševanje količine potrebnih zdravil, za manj obremenjena jetra, želodec, za manj stranskih učinkov itn. A le, če zdravnik ve, da bolnik uporablja konopljo, in če pozna interakcije med zdravili in konopljo, seveda.

● **Ravno zato na inštitutu ICANNA tako močno zagovarjate do-**

stopnost na recept, pod zdravniškim nadzorom.

Bolnik bi moral imeti možnost od zdravnika izvedeti vse o potencialnih koristih in nevarnostih zdravljenja s konopljo in moral bi imeti možnost, da se z njo zdravi strokovno, varno in učinkovito. Zdravnik pa bi moral imeti dostop do teh znanj in vseh informacij, kaj, kako in s čim zdraviti. Ta čudovita rastlina nam lahko da toliko, če jo pravilno uporabljamo. A pri nas še kar vztraja ta čudna klima, to prepričanje, da je konoplja nekaj, za kar naj pač poskrbi bolnik sam, če se mu tako zdi. Če se govori o čem, se o samooskrbi, pravici do tega, da si zdravilo vzgojimo sami. Proti temu sicer nimamo nič, ampak ob tem morajo biti lahko in široko dostopna tudi zdravila na recept! Pri resnih zdravstvenih stanjih, kjer je treba natančno uravnovesiti vsak miligram številnih zdravil, si ne moreš mimogrede skuhati nekaj listov v čaju ali si dati riževo zrno nezane smole na dlesni, da boš malo lažje spal. Tako nepravilno se mi zdi, da je ta izjemna rastlina, ki ima tako širok potencial pozitivnih učinkov in tako malo stranskih, pri nas tako zapostavljena! Učinkovanje kanabinoidov je izjemno dobro proučeno, le uporabljati jih je treba smotrno. A pri nas mora bolnik, ki ima obsežno onkološko terapijo, sam na črni trg, pa potem v ta koktejl svojega zdravljenja vrže še konopljo in drži pesti, da bo bolje. To se mi zdi tako grozno, tako nepošteno do bolnih, do zdravnikov, ki se v prvi vrsti trudijo pomagati, in do teh molekul, ki bi lahko naredile čuda dobrega! ■

Izobraževanje za zdravnike in zdravstvene delavce

ICANNA, mednarodni inštitut za kanabinoide, bo v sodelovanju z Medical centrom Rogaška v kratkem organiziral dvodnevno izobraževanje, namenjeno zdravnikom in zdravstvenim delavcem. Obravnavali bodo vrsto tematik, povezanih z uporabo konoplje in kanabinoidov v medicini, od pridelave konoplje za medicinske namene do učinkovanja kanabinoidov ter vpliva endokanabinoidnega sistema na zdravje in potek bolezni. Govorili bodo tudi o indikacijah in predpisovanju kanabinoidov ter gostili ugledne domače in tuje zdravnike in strokovnjake, ki že desetletja uporabljajo kanabinoide v svoji klinični praksi. Rogaška Slatina, Atlantida Boutique Hotel, 22.–23. 11. 2024